

## ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

“Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод “Үндэсний шударга ёсны тогтолцоог бэхжүүлэх замаар авлига, албан тушаалын гэмт хэргийг бууруулна.” гэж, 2021 оны 106 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-д “Авлига, албан тушаалын гэмт хэрэгт оногдуулах ялын бодлогыг чангатгана.” гэсэн зорилт тусгасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолоор баталсан, төрийн байгууллага, албан тушаалтан, хувийн хэвшил, иргэний нийгэм, улс төрийн нам, бүлгийг авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, олон нийтэд шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлэх, ил тод, нээлттэй, хариуцлагатай нийгмийг хөгжүүлэх зорилго бүхий “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 114 дүгээр тогтоолоор баталсан “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-ний хэрэгжилтийн хугацаа дуусгавар болж хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээг хэлэлцээд байна. Дүгнэлтээр тус хөтөлбөрт төлөвлөсөн арга хэмжээний хэрэгжилт дунджаар 75 хувьтай гарсан байна. Гэвч авлига, албан тушаалын гэмт хэргийн ялын бодлогыг чангаруулж, хэрэгжилтийг сайжруулах, шүүх, прокурор, хууль сахиулах байгууллагын бие даасан, хараат бус байдлыг бэхжүүлэх, авлигатай тэмцэхэд иргэд, олон нийт, хувийн хэвшлийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлэх, төсөв, санхүүгийн ил тод байдал, хариуцлагыг өндөржүүлэх зэрэг энэхүү үндэсний хөтөлбөрөөр хараахан хүрээгүй, үргэлжлүүлэн сайжруулах шаардлагатай үйл ажиллагаа, арга хэмжээ хүлээгдэж байна.

2015 онд Монгол Улс Авлигын төсөөллийн индексээр 100 оноо авахаас 39 оноогоор дэлхийн 168 улсаас 72-т эрэмбэлэгдэж байсан бол 2016 онд Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр батлагдан, хэрэгжсэн 7 жилийн хугацаанд буюу 2022 оны үзүүлэлтээр Монгол Улсын оноо огцом буурч, төрийн албанд авлига өссөн 10 орны тоонд орж, 100 оноо авахаас 33 оноотой дэлхийн 180 орноос 116-д эрэмбэлэгдсэн ба 2023 онд оноо хэвээрээ ч эрэмбийн тухайд 121 болж таван байраар ухарчээ.

Энэхүү авлигын төсөөллийн индекс нь манай улсын авлигын түвшинд өгч буй олон улсын байгууллагын үнэлгээ бөгөөд Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг шинэчлэн баталж хэрэгжүүлснээр энэхүү үнэлгээнд ахиц гарах ач холбогдолтой юм.

Түүнчлэн улс төрд нөлөө бүхий этгээд, төрийн албан тушаалтнууд эрх мэдлээ урвуулан ашиглаж бусдад давуу байдал олгох нь даамжирч, иргэдийн боломжийг хязгаарлан, эдийн засаг, нийгэм, боловсрол, эрүүл мэнд зэрэг бүхий л салбарт тэгш бус байдлыг үүсгээд байна. Энэ нь улс орны эрсдэлийг нэмэгдүүлэн олон улсын байгууллагуудын үнэлгээнд муугаар нөлөөлж, улмаар иргэдийн төрд итгэх итгэлийг бууруулахад хүргэв.

Албан тушаал, эрх мэдлээ урвуулан ашиглах эдгээр зохисгүй нөхцөл байдлыг таслан зогсоох, авлигатай тэмцэх тэмцлийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх, улмаар иргэдийн төрд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэхийн тулд урт ба дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөрийг бодлого, төлөвлөгөөтэй хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Авлигын эсрэг хуулийн 2<sup>1</sup> дүгээр зүйлд “Улсын Их Хурал Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр батлах бөгөөд түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрт заасан хугацаагаар батална.” гэж заасан.

Төлөвлөгөөний төсөлд Их Хурлын 2023 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрт заасан 11 зорилго, 48 зорилтыг хангах чиглэлээр 2023-2030 онд 290 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тусгасан ба төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагууд, олон улсын байгууллагууд, хэвлэл мэдээлэл, иргэдийн оролцоо, хамтын ажиллагаанд түшиглэн хэрэгжүүлэх юм. Үр дүнд нь нийтийн албаны авлигын түвшний олон улсын үнэлгээ жил бүр буурч, улсын төсөв тэлэх, иргэдийн төрийн байгууллага, төрд итгэх итгэлийн түвшин нэмэгдсэн, иргэдийн орлого өссөн, авлигыг үл тэвчих соёл, шүгэл үлээх тогтолцоо бэхэжсэн байна гэж үзсэн болно.

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг Монгол Улсын дунд хугацааны хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилтийн хугацаатай нийцүүлэн хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн дараах Зорилгуудын хүрээнд тусгав.

**Улс төрийн хүрээнд авлигатай тэмцэх хүсэл зориг, хүчин чармайлт, манлайлал, ил тод байдлыг төгөлдөршүүлэх 1 дүгээр зорилгын хүрээнд:**

Сонгуулийн болон сонгуулийн бус үеийн санал худалдаж авах бүх хэлбэрийг хориглох эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох, нам болон бүх шатны сонгуульд нэр дэвшигчдийн сонгуулийн зардлын тайланг олон нийтээр хэлэлцэх, гэмт хэрэг, зөрчлийг шалган шийдвэрлэх харьяаллыг тодорхой болгох, нам болон нэр дэвшигчдийн хариуцлага, ёс зүйг сайжруулан иргэд, аудитын байгууллагын хяналтыг сайжруулахад чиглэгдсэн арга хэмжээнүүдийг тусгалаа.

**Олон нийтийн итгэлийг хүлээсэн авлигаас ангид нийтийн албыг бэхжүүлэх 2 дугаар зорилгын хүрээнд:**

Төрийн албаны мэргэшсэн, тогтвортой байдлыг хангах баталгааг бий болгон, ашиг сонирхлын зөрчил үүсгэж буй нөхцөл байдлыг арилгахад чиглэгдсэн зорилт, үйл ажиллагааг тусгав. Түүнчлэн шаардлагатай албан тушаалд, сонгон шалгаруулалтаар, ил тод томилох нөхцөлийг бүрдүүлэх, давуу байдлаар төрийн албанд эрх мэдлээ хэтрүүлэн хэрэглэж томилох, чөлөөлөх байдлыг таслан зогсоох, хөрөнгө орлогын урьдчилсан мэдүүлгийг олон нийтэд нээлттэй болгож, ашиг сонирхлын зөрчилтэй этгээдийг томилох нөхцөлийг анхнаас нь таслан зогсоох, нийтийн албан тушаалтны хөрөнгө орлогыг зарлагатай нь тулгаж хянах нөхцөлийг бүрдүүлэхээр төлөвлөлөө. Иргэдээс ирүүлсэн өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлт Авлигын төсөөллийн индексийн эх сурвалжуудад тааруу үнэлгээтэй нь анхаарах асуудал гэж үзэн эргэх холбоог сайжруулах, гомдол, мэдээллийн дагуу авах арга хэмжээг чанаржуулах шаардлагыг тусгав.

Төрийн гаргаж буй аливаа шийдвэр, боловсруулж буй хууль тогтоомжид иргэдийн хяналтыг баталгаажуулах нь мөн Монгол Улсын эрсдэлийн үнэлгээнд үнэтэй хувь нэмэр оруулахаар байна. Цаашлаад цалин хангамжийн ялгамжтай байдлыг нэгдсэн системд оруулж, цахим системийг бий болгон төрийн албаны сул орон тоо, хэрэгцээг олон нийтэд ил болгож, хэн ямар байдлаар төрийн албанд тэнцэж байгааг төгөлдөршүүлэх, авлигын эрсдэлийн үнэлгээг шинэчилж, салбар дахь үйл ажиллагааны эрсдэлийг үнэлэх байдлаар оновчтой, үр дүнтэй арга хэмжээ зохион байгуулахаар тусгалаа.

**Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаанд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллага, хэвлэл мэдээллийн бодит оролцоо, үр дүнтэй хяналтыг бэхжүүлэх 3 дугаар зорилгын хүрээнд:**

“Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын үе шатанд заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэн төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн түншлэлийн үйл ажиллагааг дэмжих, Авлигын төсөөллийн индекс болон бусад үнэлгээнд өндөр хувиар нөлөө үзүүлдэг иргэдийн үндсэн эрхийг баталгаатай эдлүүлэх, төрийн бодлого боловсруулах, шийдвэр гаргах, хэрэгжүүлэх, хэрэгжилтийг үнэлэхэд иргэд, иргэний нийгмийн бодит оролцоог хангах, иргэдэд ээлтэй бодлого, шийдвэр гаргах нөхцөлийг хэвшүүлэх, төрийн бус байгууллагын эрх зүйн орчинг олон улсын жишигт нийцүүлэн ил тод болгох, эрэн сурвалжлах сэтгүүлзүй, сэтгүүлчдийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн хариуцлага, ёс зүйг сайжруулах, төрийн мэдээллийн ил тод байдал, нээлттэй мэдээллийн стандартад нийцсэн мэдээллээр хангах, шүгэл үлээгч, гэрч, хохирогчийн эрхийг хамгаалах эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх болон төрийн байгууллага, төрийн өмчит хуулийн этгээдээс хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хаалтын гэрээ байгуулах асуудлыг нэг мөр цэгцлэх зорилт, үйл ажиллагаануудыг тусгав.

**Хувийн хэвшилд авлигыг үл тэвчих соёлыг төлөвшүүлэх 4 дүгээр зорилгын хүрээнд:**

Олон улсын ёс зүй, комплаенсын сайн туршлагыг нэвтрүүлэн ёс зүйтэй бизнесийн хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, авлигын улмаас олсон хөрөнгө мөнгө угаах эрсдэлийг бууруулан ирээдүйд олон улсын хөрөнгө оруулалтыг босгоход бэлтгэл болох тогтолцоо, бизнесийн соёл төлөвшүүлэхэд чиглэгдсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх байдлаар төлөвлөж тусгалаа.

Арбитрын үйл ажиллагааг боловсронгуй болгож, хөрөнгө оруулагчид хоорондын болон бусад маргааныг шийдвэрлэх чадавх бэхжүүлэх арга хэмжээнүүд хэрэгжүүлэхээр тусгав.

Түүнчлэн компанийн нийгмийн хариуцлагын стандартыг нэвтрүүлж, Алсын хараа-2050 Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлоготой уялдуулна.

**Авлигатай тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын хараат бус, бие даасан байдлыг хангаж, аливаа нөлөөллийн эрсдэлийг бууруулах 5 дугаар зорилгын хүрээнд:**

Авлигатай тэмцэх газар, прокурор болон шүүхийн хараат бус, бие даасан байдлыг бэхжүүлэх, иргэдийн итгэл даах байдлыг нэмэгдүүлэх чиглэлийн үйл ажиллагааг тусгав. Энэ хүрээнд холбогдох хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгохоос гадна хулгайлагдсан хөрөнгийг илрүүлэх, цахим орчинд шинжилгээ хийх, санхүүгийн мөрдөн шалгах үйл ажиллагаа явуулах, гэрч, хохирогч, мэдээлэгчийг хамгаалах, аюулгүй байдлыг хангах чиг үүрэг бүхий нэгжийг байгуулахаар төлөвлөсөн нь цаг үеийн хэрэгцээ шаардлагад тулгуурлалаа.

Эрсдэлийн үнэлгээнд тулгуурлан өндөр эрсдэлтэй гэж тодорхойлогдсон суурь гэмт хэргийг шалгах аргачилсан зааврыг боловсруулах, Үндэсний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хүрээнд хийх бүтээн байгуулалтын ажлын төсөв, санхүү, зарцуулалт, гүйцэтгэлд хөндлөнгийн хяналт тавих нөхцөл, боломжийг бүрдүүлж, үүсэж болзошгүй авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлнэ.

Төрийн аудит болон Авлигатай тэмцэх газрын хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх нь олон улсын сайн туршлага бөгөөд төсвийн хөрөнгийг шамшигдуулах байдлыг таслан зогсооход хувь нэмэртэй байна.

**Авлигын гэмт хэргийн шинжийг хийдэлгүй тодорхойлох, хэрэг хянан шийдвэрлэхтэй холбоотой эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох 6 дугаар зорилгын хүрээнд:**

Авлигын эсрэг НҮБ-ын конвенц болон ФАТФ-ын Зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж, авлигын гэмт хэргийг мөнгө угаах, татвар, санхүүгийн бусад гэмт хэрэгтэй уялдуулж хянах тогтолцоог сайжруулах, авлигын гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийг шилжүүлэн авах, хөрөнгө буцаах, мөнгө угаахтай холбоотой эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд олон улсын хамтын ажиллагааг сайжруулж, бусад улстай байгуулах эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх гэрээг эрчимжүүлэх, гэмт хэргийн зүйлчлэлийг олон улсын жишигт нийцүүлэх, халдашгүй байдлыг халах, Зорилго 2-ын хүрээнд тодорхойлсон нийтийн албан тушаалтны хөрөнгө орлогыг зарлагатай нь тулгаж хянах тогтолцоог дэмжин орлогоосоо давсан зарлагатай, хөрөнгө, орлогын эх үүсвэрээ нотолж чадаагүй албан тушаалтныг нийтийн албанаас чөлөөлөх, эгүүлэн татах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх үйл ажиллагааг тусгалаа.

Түүнчлэн иргэд, олон нийтийн хүлээлт үүссэн шүгэл үлээх тогтолцоог бий болгох, хахууль өгөх гэмт хэрэг үйлдсэнээ эрх бүхий байгууллагад сайн дураараа илчлэн ирсэн, нотлох баримт гаргаж өгсөн тохиолдолд эрүүгийн хариуцлагаас чөлөөлөх эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох үйл ажиллагааг тусгав.

Авлигын гэмт хэргийн улмаас хураагдсан хөрөнгө болон Монгол Улсад угаагдсан хөрөнгө мөнгийг буцаан олгохтой холбоотой хөрөнгийн менежментийг зохицуулах шаардлагатай. Үүнийг үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд, хэрэгжилтийн эхний үе шатанд хэрэгжүүлэхээр зорьж тусгаад байна.

**Төсөв, санхүү, аудитын хяналтыг сайжруулан, худалдан авах ажиллагаанд авлигын эрсдэлийг бууруулах 7 дугаар зорилгын хүрээнд:**

Төсвийн төлөвлөлт, төсөөлөл, зарцуулалт, удирдлага, хяналтын үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд төслийн блокчейн кодчилал бий болгон давхардуулж төсөвлөх байдлыг

арилгах, бүтээн байгуулалтын төсөл, хөтөлбөрийн дарааллыг үндэслэлтэй болгох, олон нийтийн мэдэх эрхийг хангах, тендер болон шууд худалдан авалтын журам зохицуулалтыг сайжруулах, зарим гомдол, маргааныг арбитраар шийдвэрлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, Засгийн газрын тусгай сангуудын орлого, зарцуулалтыг ил тод болгох, тусгай сангуудын эрсдэлийн үнэлгээ хийх, зарим сангийн дүрэмд өөрчлөлт оруулж яам, агентлагийн эрх хэмжээг тодорхой болгох мөн төрийн аудитыг чадавхжуулахаас гадна төрийн байгууллагын дотоод аудитын үйл ажиллагаанд мэргэжлийн шалгуур тогтоож, удирдлагаас хараат бус байдлаар томилох нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэгдсэн арга хэмжээнүүдийг тусгалаа.

Төсвөөс гадуурх зардлыг төрийн өмчит хуулийн этгээдийн төсвөөс төлөх, төрийн өр барагдуулах, нийгмийн халамжид зарцуулах зэргээр төсөвт тусгаагүй зардлыг хориглоно. Засгийн газрын хөрөнгийн удирдлагын систем бий болгоно. Төрийн өмчийн хөрөнгийн дахин үнэлгээг хийж, нэг талдаа хөрөнгийг актлан бага дүнгээр хувьдаа завших нөхцөлийг бууруулан, нөгөө талдаа оюуны өмч зэрэг биет бус хөрөнгийг дахин үнэлж, бүртгүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд төрийн өмнөөс хохирогчоор төрийн аудитыг томилж, нэхэмжлэх боломжийг бүрдүүлэхээр төлөвлөлөө.

**Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн засаглалыг олон улсын жишигт нийцүүлэн, ил тод, үр ашигтай, хариуцлагатай хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх 8 дугаар зорилгын хүрээнд:**

Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн эрх зүйн байдлыг тодорхой болгож, төрөөс томилох томилгоог бууруулах, мэргэжлийн чадавхад суурилсан өрсөлдөөнт сонгон шалгаруулалтыг нэвтрүүлж хэвших, гүйцэтгэлийн үр дүнгээр гэрээг сунгах нөхцөлийг бүрдүүлэх зэргээр гэрээний эрх зүйд суурилсан томилгоог чухалчлах арга хэмжээ тусгасан нь авлига, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх, төрийн өндөр албан тушаалтнууд, улс төрд нөлөө бүхий этгээдийн оролцоо, нөлөөллийг бууруулах, төрийн өмчит компанийн ашигт ажиллагааг сайжруулах, удирдлагыг бие даан, төрөөс хараат бусаар, мэргэжлийн үйл ажиллагаа явуулахад нь дэмжлэг үзүүлэх зорилготой. Үр дүнгийн гэрээгээр амласан амлалтыг нэхэх, гэрээний үүрэг зөрчигдөхөд хариуцлагыг зайлшгүй байхаар тооцоолж эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох нь эдийн засагт хувь нэмэртэй, авлига, ашиг сонирхлын зөрчил бууруулах, төрийн өмчит хуулийн этгээдийн удирдах албан тушаалд шахаа хийх явдлыг арилгахад ач холбогдолтой байна.

Түүнчлэн төрийн өмчит хуулийн этгээдийн эрсдэлийг үнэлж, татан буулгах, шинээр байгуулах шалгууртай болгох, хөрөнгийн биржид хувьцаагаа арилжиж төрөөс хараат байдлыг үе шаттай бууруулах, төрийн өмчит компаниудыг ногдол ашгийн бодлоготой болгох болон байгалийн баялгаас олох орлогоос бүрдэх сангуудын үйл ажиллагааг мэргэжлийн удирдлагаар хангах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна.

**Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг олон нийтийн оролцоонд тулгуурлан цогц байдлаар зохион байгуулах 9 дүгээр зорилгын хүрээнд:**

Хууль тогтоомж, хууль сахиулах байгууллагуудын чиг үүргийн ялгааг олон нийтэд таниулах ажил хийгдэхээс гадна энэ хүрээнд шүгэл үлээх тогтолцоог дэмжих, мэдээлэгчийг хамгаалах ажлууд хийгдэнэ. Зорилго 2-ын хүрээнд тодорхойлсон шинэ түвшний эрсдэлийн үнэлгээнд суурилж соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулахаар

байгаа боловч дийлэнх арга хэмжээ нь хүүхдийн ёс зүйг хадгалах, хамгаалах, нийгмийн ёс суртахууныг урт хугацаанд, бодлогоор, үндэсний контентоор дамжуулан нөлөөлж төлөвшүүлэхэд чиглүүлсэн. Тиймээс ерөнхий боловсролын сургуулийн боловсролын контентод агуулга нэмж, авлигыг үл тэвчих соёлыг бага наснаас нь хөгжүүлэх нь үр дүнтэй байна.

Авлигатай тэмцэхэд сонгогчдын боловсрол сайн байх чухал үүрэгтэйг харгалзан сонгогчийн боловсрол, эрх зүйн мэдлэгийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр хэвлэл мэдээлэл, олон нийтийн сүлжээнд цацагдах мэдээлэл болон мэдээлэл түгээгчийг таньж мэдэх чиглэлээр контент, хандлага гэх мэт параметрээр дүн шинжилгээ хийх чадавх бэхжүүлэхээр төлөвлөсөн байна. Уг Зорилгыг хэрэгжүүлэх ажлыг нэг байгууллагаас шаардах, гүйцэтгүүлэх боломжгүй бөгөөд үр дүнгүйг харгалзан олон талын оролцоог хангах зарчим баримтална.

**Гамшгаас хамгаалах, онц байдлын үеийн үйл ажиллагаа болон үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын үйл ажиллагаанд авлигаас урьдчилан сэргийлэх тогтолцоо бүрдүүлэх 10 дугаар зорилгын хүрээнд:**

Гамшгаас хамгаалах болон тусгай чиг үүргийн байгууллагууд нь хаалттай байдлаар, нууцын зэрэг тогтоон, их хэмжээний төсвийг зарцуулах эрхтэй байдаг нь авлига, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх өндөр эрсдэлийг агуулдаг. Тиймээс улсын төсөв, олон улсын байгууллагын хандив, тусламжийн зарцуулалт, худалдан авалт, ханган нийлүүлэлт, эрсдэлийн сангийн бараа, бүтээгдэхүүн худалдан авахад авлигын эрсдэлийг бууруулах зайлшгүй шаардлагатай байна. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд дээрх байгууллагуудын стратегийн нөөц, батлан хамгаалах материаллаг нөөцөөс бусад нөөцийн худалдан авалт, зарцуулалтыг нууцаас гаргах, ил тод болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ. Түүнчлэн ирээдүйд тулгарч болзошгүй гэнэтийн нөхцөлд үүсэж болзошгүй авлигын эрсдэлийг үнэлэх аргачлалыг боловсруулж, бэлэн байдлыг хангаж, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлнэ.

Түүнчлэн төлөвлөгөөний төслийг авлигатай тэмцэх талаарх төрийн бодлого, эрх зүйн орчин, үйл ажиллагааг цогцоор авч үзэн, шударга ёсны тогтолцоог бэхжүүлэх зарчмыг баримтлан боловсруулсны зэрэгцээ Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан Шинэ сэргэлтийн бодлого, Засгийн газраас 2023 онд зарласан авлигатай тэмцэх “5Ш ажиллагаа” зэрэг арга хэмжээтэй уялдуулан тодорхойлсон болно.

Иймд Авлигын эсрэг хууль, дээрх бодлогын баримт бичигт тусгасан зорилтыг хэрэгжүүлэх, авлигын төсөөллийн индексэд ахиц гаргах, түүнчлэн Улсын Их Хурлаас 2016 онд баталсан “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг Улсын Их Хурлын 2023 оны 59 дүгээр тогтоолоор шинэчлэн баталсантай холбогдуулан уг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлах хэрэгцээ, шаардлагыг үзэл баримтлалд тодорхойлж, түүнд нийцүүлэн “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсрууллаа.

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө нь Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 4

дүгээр зүйлийн 4.1.5, 6 дугаар зүйлийн 6.5, 6.11-д заасан "Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр"-т хамаарч байна. Тиймээс Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.2.11 дэх хэсэгт заасны дагуу холбогдох судалгааг хийх шаардлагагүй гэж үзсэн болно.

----oOo----